

Nieuwsbrief Suggnomè

Jaargang 2, nr. 1

12 februari 2001

Verantw. Uitg.:
Marianne Regelbrugge
Bondgenotenlaan 150/1
3000 LEUVEN
Tel: 016/ 22 63 88
Fax: 016/ 22 74 82
Bank: 736-0001066-63
E-mail:
suggnome@wol.be

VAN DE REDACTIE

Met het verzenden van deze nieuwsbrief beseffen we voor 't eerst door en door dat we nu goed en wel een volgend werkjaar (of is het een volgende eeuw) zijn ingetuimeld. De feesten zijn weer voorbij en hiermee ook de periode van de ietwat artificiële stilstand die met elk jaareinde samenhangt. Gisteren hebben we de ontvangen nieuwjaarskaartjes opgeborgen in het soort grote bruine omslagen die, wie weet, ooit nog eens worden opengedaan bij het uitpluizen van het "organisatie-archief".

Bepaald veel tijd voor weemoed en romantiek wordt ons in deze periode van (para-)justitiële hoogconjunctuur evenwel niet gegund. Het minste wat er van het werkveld mag gezegd worden is dat het evolueert, maar eigenlijk is dat een understatement.

Op zich is dit een aangename vaststelling. Structureel gezien is heel de herstelrechtelijke beweging trouwens een pleidooi voor een heroriëntering van het strafrechtelijk ingrijpen in haar doelstelling en haar interactie met de bredere samenleving. Voor elk sturen is er beweging nodig, en deze beweging is vandaag dus zeker voorhanden.

Aan de andere kant zijn we zelf, als kleine actoren op dat terrein, natuurlijk mee in deze evolutie opgezogen, ze laat ons niet onberoerd en vraagt om een volgehouden en geconcentreerde evenwichtsoefening.

In deze context kadert voor Suggnomè het vertrek van onze coördinator, mevr.

Marianne Regelbrugge. Enerzijds charmeert het ons dat uitgerekend zij door een hele reeks praktijkwerkers met méér dan gewone aandrang werd aangesproken om, in opdracht van de Vlaamse Gemeenschap, op het raakvlak tussen Justitie en hulpverlening een ingrijpend coördinerend initiatief te nemen. Ongetwijfeld heeft in deze vraag haar ervaring binnen Suggnomè een rol gespeeld. Bovendien zijn we ervan overtuigd dat ze in haar nieuwe functie een sterke pleitbezorger zal zijn van het herstelrechtelijk gedachtegoed. We wensen haar dan ook van harte alle succes en we danken haar voor al het werk dat zij hier de voorbije twee jaar heeft neergezet, waardoor zij gaandeweg meer en meer het "gezicht" van Suggnomè was geworden.

Zij had hier graag haar eigen woord nog aan toegevoegd, doch ze ligt deze dagen met koorts te bed. Al heimwee zeker....

U zal begrijpen dat haar vertrek voor onze vereniging op korte termijn anderzijds een serieus probleem stelt. We doen ons best om ons bootje in een woelige overgangperiode met beperkte mankracht toch drijvend te houden. Ziet u de komende maanden bij ons al eens iets de mist ingaan, dan pleiten we "verzachtende omstandigheden".

Beweging is er ook aan de zijde van het beleid, méér in het bijzonder dan het kabinet van de Minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen, mevr. Vogels, in haar visie op herstelrechtelijke projecten voor

In dit nummer:

Van de redactie	1
De Lierse en Leuvense bemiddelingspraktijk	3
Voor een democratische politie: Community Policing en Schaderegeling	6
Visie van een parket-magistrate	8
Het woord aan de politie: A. Reflecties uit Genk B. Reflecties uit Kortrijk	9 11
Verslag van de samenspraak 18 december 2001	13
Boekbespreking: Bemiddelen bij conflicten tussen burens	14
Goed om weten	16
Samenspraak: 16 maart 2001	22

minderjarigen. Het goede nieuws is dat aan deze projecten, met de goedkeuring van een reeks uitbreidingen, een nieuwe belangrijke impuls wordt gegeven.

Erg problematisch lijkt ons echter dat hierbij gemeenschapsdienst en vormingsprojecten met bemiddeling in één pakket worden gegoten, waarbij, minstens op korte termijn, uitdrukkelijk wordt gekozen voor een categoriale organisatie en ondersteuning vanuit de Bijzondere Jeugdzorg. Wordt bemiddeling binnen het beleid alsnog teruggebracht tot een pedagogische methode? Wat met de plaats en de rechtsbescherming van het slachtoffer?

Eén en ander heeft ons de voorbije maanden meegetrokken in een soms slopende discussie met mensen in en rond de Bijzondere Jeugdzorg. Natuurlijk is hierin het laatste woord nog lang niet gezegd, al is er aan beide zijden nu wel de behoefte om rond dit thema even om op adem te komen.

Hoe actueel één en ander ook moge zijn, de inhoud van deze nieuwsbrief zal hierop niet meteen betrekking hebben.

In de hoofdbrok van deze brief snijden we daarentegen een onderwerp aan dat, hoewel niet minder actueel, tot nu toe volstrekt té weinig in onze besprekingen en visie-ontwikkeling aan bod kwam. We hadden het reeds over mogelijkheden tot bemiddeling rond zware feiten en contrasteerden die met de pedagogische méérwaarde van de toepassing van bemiddeling bij jongeren. We gingen in op samenwerkingsmogelijkheden met parketten en (jeugd)rechters.

Eén en ander is natuurlijk belangrijk genoeg.

Anderzijds wijst recent onderzoek ten overvloede uit dat in het veelbesproken onveiligheidsgevoelen bij de burgers het (risico op) slachtofferschap van zogenaamde kleine criminaliteit uitermate zwaar weegt. Hiermee bewegen we ons in de criminaliteitspiramide a.h.w. naar de onderzijde, de basis: de brede waaier van kleine benadelingen en delicten, waarop noch het slachtoffer, noch de dader misschien nog nauwelijks een maatschappelijke reactie verwachten, maar die anderzijds aanzienlijk bijdragen tot een klimaat van onbehagen.

Het is bij uitstel deze onderkant van de piramide die politiek-maatschappelijk voedsel geeft aan de polariteit repressie-preventie: consequenter vervolgen en bestraffen? Aan welke prijs?

De actualiteit van dit thema staat natuurlijk allerminst los van de actuele politiehervorming.

Immers, in het verleden gingen er al stemmen op om op politioneel niveau aanwijsbaar te voorzien in

methoden binnen een méér beherend, verzorgende opdracht. Men ging hier dan spreken over “basis-politiezorg”, een begrip dat voor tegenstanders dan weer als een contradictio in terminis overkomt.

Meer expliciet vanuit herstelrechtelijke hoek en slachtofferzorg werden de voorbije jaren binnen de subsidiëring van het “Globaal Plan” op gemeentelijk vlak een aantal projecten opgestart van schade-regeling op politioneel niveau.

Hoe vergaat het -in deze woelige periode- deze herstelrechtelijk projecten? Kunnen ze zich herkennen in de bemiddelings-principes of dienen ze noodgedwongen eerder te evolueren in de richting van een administratieve afhandeling? Kan dit soort herstel gerekend worden tot een politionele bevoegdheid of raakt men hiermee al snel aan de bevoegdheid van het parket?

Of ruimer: heeft het herstelrechtelijk denken binnen het hervormde politielandschap een toekomst?

Zoals steeds hebben we rond dit centrale thema een aantal bevoorrechte getuigen aan de tand gevoeld. Het gaat om politiemensen (dhr. F. Mulleners en dhr.S. Eeckhout) en schade-bemiddelaars (mevr. I. Govaerts en L. Devriendt), maar we laten in de figuur van mevr. Devroede ook de stem van de magistraat horen. Prof. Ponsaers (R.U.G.) trekt het debat open met een wat bredere reflectie aangaande de politionele opdracht.

Naast deze inhoudelijke hoofdbrok treft u in deze nieuwsbrief nog het verslag van de vorige samenspraak, internationaal nieuws aangaande de stichting van een Europees Forum en een reeks boeiende wetenswaardigheden.

Zoals steeds sluiten we af met een uitnodiging voor een volgende “samenspraak”, dit keer dus rond “herstel in de politionele context”. We hopen hier in het bijzonder, naast de reeds vertrouwde gesprekspartners, een aantal geïnteresseerden uit de politionele wereld te kunnen verwelkomen. Gelieve tijdig in te schrijven.

In afwachting wensen we u alvast veel leesgenot. U doet ons plezier met uw reacties.

Leo VAN GARSSE

HERSTEL OP POLITIONEEL VLAK: MOGELIJKHEDEN, HINDERN ISSEN, PERSPECTIEVEN

De Lierse en Leuvense Bemiddelingspraktijk

Bij wijze van inleiding

Bemiddeling op politieniveau of schadebemiddeling is het jongste van de drie herstelbemiddelingsprojecten die in Vlaanderen lopen. De v.z.w. Oikoten ligt aan de basis van het project herstelbemiddeling voor minderjarigen (tot '98 gekend als 'vereffening'). In '93 werd het project herstelbemiddeling voor meerderjarigen (toen kortweg 'herstelbemiddeling' genoemd) opgestart door de KUL in samenwerking met JWL.

Toen in '96 gelden vrijkwamen via het Globaal Plan om op stedelijk niveau projecten van alternatieve gerechtelijke maatregelen uit te bouwen, werd onder meer in Lier en Leuven een bemiddelingsproject op poten gezet tussen meerderjarige daders en hun slachtoffers in lichte feiten, met beperkte materiële en/of morele schade. Dit gebeurde op initiatief van de gemeentelijke politiediensten en in samenwerking met het parket. Momenteel lopen in Lier, Leuven, Mechelen, Jette, Etterbeek, Elsene en Brussel dergelijke bemiddelingsprojecten.

Hieronder geven we kort weer hoe beide projecten werken. Daarna komen een aantal bedenkingen aan bod vanuit de bemiddelingspraktijk.

Leuven

In Leuven is het project binnen de Bemiddelingsdienst Arrondissement Leuven (BAL) begin '96 begonnen als 'schadebemiddeling'. De benaming geeft weer dat voor politie en parket het voornaamste doel van de interventie van de bemiddelaar is dat de schade geregeld geraakt.

In 1998 is gekozen voor een uniformiteit in de benaming van de drie projecten.

Schadebemiddeling werd ook 'herstelbemiddeling', maar dan wel 'op politieniveau'. Daar onderscheidt het zich van de andere twee projecten, omdat het grootste deel van de dossiers niet door het parket maar door de politie, de verbalisant zelf, wordt doorverwezen. De bemiddeling wordt in die zin aangeboden aan de betrokkenen als een dienst, onmiddellijk aansluitend op de klacht of interventie van de politie. De bedoeling is zo snel mogelijk na de feiten partijen via de bemiddelaar in contact te brengen om het conflict op te lossen en de schade te regelen.

Lier

Eveneens begin '96 is in Lier gestart met schadebemiddeling binnen de politie. Een verschil met Leuven is dat deze dienst territoriaal gezien niet alleen Lier bedient, maar ook de omliggende gemeenten. Concreet behelst het de helft van het arrondissement Mechelen, de andere helft is voor de schadebemiddelingsdienst bij de Mechelse politie.

Ook hier is voor politie en parket het regelen van de schade de hoofdbetrachting. De doorverwijzing gebeurt in de meeste gevallen door het parket, bij wijze van kantschrift.

Schaderegeling of herstelbemiddeling?

In Leuven en in Lier zijn beide projecten van start gegaan onder de benaming 'schaderegeling', of 'schadebemiddeling'.

Zoals reeds aangehaald is in Leuven eind 1998 gekozen om de drie bemiddelingsprojecten van BAL onder dezelfde noemer te plaatsen van 'herstelbemiddeling'. Hiermee geven we de betrachting weer dat in elk dossier waarbij strafrechtelijke feiten zijn gepleegd en die voldoen aan de basisvoorwaarden voor bemiddeling, een bemiddelingsaanbod zou moeten kunnen gebeuren. Aan de dienst zelf om dan uit te maken wie de bemiddeling doet.

In Lier (en Mechelen) bestaat het project nog onder de benaming 'schadebemiddeling'. Sinds juni 2000 is er een samenwerkingsakkoord met de vzw Ivo Cornelis die herstelbemiddeling voor minderjarigen aanbiedt. Er wordt eveneens gestreefd naar het oprichten van één

bemiddelingsdienst die de drie bovenvernoemde vormen aanbiedt en dit over heel het arrondissement. De discussie over de benaming is hier nog niet ten gronde gevoerd.

De benaming – en de wijziging ervan – blijft stof voor discussie. Deze discussie over de benaming reflecteert de belangen, de doelstellingen die de verscheidene betrokkenen hebben bij het project.

Het parket en de politie is het in deze zaken van lichte maatschappelijke relevantie voornamelijk te doen om het resultaat, nl. dat de schade geregeld geraakt. Een term als schadebemiddeling (en a fortiori schaderegeling) geeft dit goed weer.

De bemiddelaar benadert het strafbaar feit eerder als een persoonlijk conflict en tracht, via de methode van bemiddeling, een gesprek op gang te brengen tussen de betrokkenen en tot een overeenkomst te komen. Wat de partijen wensen staat centraal: indien de hoofdbedoeling van de partijen is van enkel de schade te regelen, hoeft er niet méér te gebeuren dan dat; indien de partijen nog andere behoeftes hebben, zal de bemiddelaar daar ook voor open staan.

Bemiddeling in feiten van 'lichte maatschappelijke relevantie'

We stellen vast dat in Lier en Leuven veel bemiddelingsdossiers, na een geslaagde regeling van de schade, worden geseponneerd of afgehandeld met een minnelijke schikking. Noch de politie noch de bemiddelaar kunnen een standpunt innemen rond de seponneerbaarheid van een dossier. Dit wordt ook duidelijk aan de partijen meegedeeld: het parket behoudt haar beslissings-bevoegdheid volledig. Indien we “seponneerbaarheid” invoeren als een selectie criterium voor een dossier in schadebemiddeling, dan voeren we iets in dat niet op het niveau van herstelbemiddeling noch van de politie past.

In het kader van een herstelbemiddeling willen we appèl doen op de betrokkenen om een oplossing voor hun conflict te vinden, veeleer dan de bemiddeling aan te bieden als een fase in de strafrechtelijke afhandeling, die we met de bemiddeling willen beïnvloeden (bemiddelen met het oog op een sepot). Indien het gaat om lichte zaken die het parket seponneert, bereiken we met een bemiddeling wel de gewenste dejuridisering en depenalisering van die kleine conflicten.

De politie heeft daarenboven geen beslissingsbevoegdheid. We merken wel dat de Leuvense verbalisant zicht heeft op wat die feiten ‘met een lichte maatschappelijke relevantie’ zijn, waar een regeling van het conflict en de schade centraal staat en daarna niet altijd een gerechtelijke interventie meer behoeft.

Selectie op politieniveau

Indien de verbalisant selecteert betekent dit dat de bemiddelaar redelijk snel na de feiten van start kan gaan. Bovendien zijn de partijen door de verbalisant soms al op de hoogte gebracht dat een bemiddelaar hen zal contacteren voor hulp bij het oplossen van het conflict of bij het regelen van de schade, wat de toegang tot de partijen vergemakkelijkt en de bemiddeling echt doet aansluiten op het politiewerk.

Het parket blijft haar autonome beslissingsbevoegdheid volledig behouden. Het proces-verbaal is haar toegestuurd; bovendien is in Leuven de titularis op de hoogte van de bemiddelingspoging door een briefje dat er door de pv-administratie werd aangehecht. Heeft de bemiddelaar twijfels of het dossier voor een schadebemiddeling/herstelbemiddeling komt, dan wordt de parketmagistraat gecontacteerd, dit om zeker niet in het vaarwater van bemiddeling in strafzaken te komen. Dit is echter niet altijd te vermijden omdat geen van beide projecten zeer duidelijk afgelijnde selectiecriteria heeft.

In Lier, en in ongeveer een derde van de dossiers in Leuven, worden de dossiers door de parketmagistraten geselecteerd. In Lier gebeurt het wel regelmatig dat de agent in het pv zelf aanstipt dat het dossier mogelijk in aanmerking komt voor schadebemiddeling. De ultieme beslissing blijft bij de substituut. Ook hier is er geen sprake van een sepot-garantie. Soms wordt op het kantschrift meegedeeld dat er een minnelijke schikking of seponnering volgt na een succesvolle schaderegeling.

Dit betekent dat er zeer voorzichtig moet worden omgesprongen met de informatie die aan partijen wordt gegeven omtrent de mogelijke beslissing die het parket neemt na een al dan niet succesvolle schadebemiddeling. Hoe goed je het mensen ook

uitlegt dat het parket een bepaald vervolgingsbeleid voert en rekening houdt met voorgaanden van de dader (waar de bemiddelaar niet altijd zicht op heeft), toch leven partijen vaak in een eigen waarheid. Slachtoffers overtuigen zichzelf soms dat een dader sowieso zal voorkomen als hij niet gewillig is te betalen. Daders kunnen zich niet indenken dat er niet zal worden geseponneerd als zij alles vergoeden.

Daar in Lier ook voor de omliggende gemeenten wordt gewerkt, is een selectie door het parket wel praktisch, gezien de dossiers daar gecentraliseerd worden. Indien de politie van al die gemeenten zelf zou selecteren, moet er uitgezocht worden hoe de bemiddelaar aan de voor hem nodige informatie kan komen. De politiediensten kunnen de dossiers doorsturen naar de bemiddelaar, of deze laatste kan een 'reizende bemiddelaar' worden.

Bemiddelen op politieniveau: waarom niet door een politieagent?

Een enkele keer valt het voor dat een betrokkene vraagt naar de politieagent die het pv heeft opgemaakt, of zijn wijkagent, omdat hij of zij wil dat deze 'politiezaak' ook verder wordt afgehandeld met de politie.

De 'neutrale vlag' waar we als bemiddelaar mee zwaaien dekt ook een neutraliteit ten opzichte van de politie, een neutraliteit die goed onthaald wordt bij de mensen. De bemiddelaar meldt zich aan naar aanleiding van de klacht, de politionele interventie, maar kan los van deze interventie naar de mensen toe stappen. De inhoud van het pv hoeft niet de waarheid te zijn, de bemiddeling geeft de mensen de mogelijkheid om opnieuw hun verhaal te doen.

Naast het feit dat de figuur van de politieman of -vrouw geen neutraliteit uitstraalt, ligt het bovendien in het verlengde van de basisidee 'het conflict teruggeven aan de partijen' dat een medeburger de betrokkenen helpt bij de oplossing van het conflict.

De concrete samenwerking met een politieagent, meestal dan wijkagent, is noch in Lier noch in Leuven al veel voorgevallen. Veel delicten zijn niet echt gelinkt aan een burendproblematiek. Een enkele keer wil een dader of slachtoffer aan een bemiddeling meewerken, en wordt - wegens de goede relatie die er is met de wijkagent - deze laatste dan ook ingeschakeld. Wat niet wil zeggen

dat er geen vraag is van politie naar bemiddeling in burendconflicten, integendeel zelfs!

Laagdrempeghed

De reactie van benadeelden op het eerste telefonisch of schriftelijk contact is vaak zeer positief. 'Ik had niet gedacht dat ik daar nog iets van zou horen. Want het is misschien wel een klein bedrag, maar ik moet er ook voor werken, mevrouw'.

Bij schadegevallen met een niet zo groot schadebedrag zien mensen soms geen andere weg dan klachtneerlegging om hun schade vergoed te krijgen. Soms is het mensen enkel te doen om het feit zelf van klachtneerlegging bij de politie. Zij willen als ultieme reactie op een probleemsituatie, een delict, de politie inschakelen, en hebben eigenlijk geen verdere verwachtingen meer.

Het moet mogelijk zijn dat mensen op een vlotte, niet langer ondoorzichtige manier in kleine conflicten snel een oplossing vinden. Het verheugt ons dan ook dat mensen, na een eerste ervaring met deze herstellbemiddeling, zelf hun weg terugvinden naar de dienst als ze opnieuw met een klein 'probleem' geconfronteerd zijn. Wat uiteraard niet wegneemt dat de politie vaak nog moet tussenkomen om opzoekingswerk, verhoren, vaststellingen ... te kunnen doen.

Niet verwonderlijk is het dan ook dat mensen na een goed afgelopen bemiddeling als volgt afsluiten: 'Voor mij hoeft hier verder niets meer van te komen. Ik moest wel de politie bellen, want potje breken is potje betalen. Maar dat ie daarvoor een strafblad oploopt, dat wil ik toch niet geweten hebben...'

Directe/indirecte bemiddeling

De aard van de schade is meestal materieel: er moet geld op tafel komen, het moet hem of haar iets kosten. Een gezamenlijk gesprek om uit te betalen of hetgeen is gebeurd te bespreken hoeft voor velen niet. In Lier zijn er zo goed als geen directe bemiddelingen, in Leuven in ongeveer een vijfde van de dossiers.

Potje breken is potje betalen. Is potje betaald, dan hoeft er verder voor het slachtoffer niet veel

meer te gebeuren. 't Is de moeite niet om daarvoor 's avonds nog eens af te komen naar uw dienst. Of nog: Wat wordt van mij verwacht te zeggen tegen een onbekende jonge kerel, die dronken was en niet goed meer wist wat hij deed? Dat is toch mijn rol niet? ...

De bemiddelaar blijft erbij: kunnen afsluiten met een gezamenlijk gesprek blijft het summum van een bemiddeling!

Bemiddelingsverslag en rapportage aan het parket

Gezien de bemiddeling, en daardoor de beleving van het conflict, niet zwaarder hoeft te worden gemaakt dan nodig, worden niet zo vaak uitgeschreven overeenkomsten gemaakt. Een ontvangstbewijs of stortingsbewijs volstaan vaak.

Ook voor het parket is dit aspect, de financiële kant van de zaak, hetgeen zij voornamelijk willen weten. De rapportage, het bemiddelingsverslag, stelt dan ook geen zo'n groot probleem. Voor de tegenpartij is het echter niet altijd begrijpelijk dat we niet willen rapporteren dat een dader maar niet kwam op de afspraken, of dat een slachtoffer van de situatie 'profiteerde' en een – misschien ook voor de bemiddelaar – exuberant hoge schade-eis stelde.

Tot slot

Gezien de positieve resultaten van herstelbemiddeling op politieniveau/schadebemiddeling en naar we vermoeden tevredenheid bij de cliënten denken we dat een ruimere werking van het project wenselijk en mogelijk is. Het parket van Leuven is al van kort na de opstart vragende partij geweest voor een uitbreiding over het ganse arrondissement. Ideaal zou zijn om dergelijk project uit te bouwen tot een gekende dienst bij de bevolking, waar zij terecht kunnen indien zij schade hebben door 'lichte' feiten of in kleine conflicten betrokken zijn.

Wij durven hopen dat door deze aandacht voor hun kleine problemen, de bevolking indirect weer meer vertrouwen krijgt in politie en justitie.

Liesbeth DEVRIENDT, coördinator Bemiddelingsdienst Arrondissement Leuven

Ilse GOVAERTS, schaderegeling politie Lier

Voor een democratische politie: Community Policing en Schaderegeling

De wet op "de geïntegreerde politie gestructureerd op twee niveaus", werpt haar schaduw vooruit. De eerste tekenen van verandering worden zichtbaar, zij het dat de hervorming zich voor velen te traag voltrekt. Dit doet evenwel niets af van de vaststelling dat er verandering komt. De vraag dringt zich echter op waar dat de kern van die verandering dan wel te situeren valt. Een nauwgezette lezing van de nieuwe wet maakt duidelijk dat de wetgever zich vooral heeft bekommerd om de structuur van het nieuwe politiebestedel. Het zijn voornamelijk organisationele discussies die afgelopen weken en maanden werden gevoerd, over statuten, over organogrammen, over dergelijk soort van zaken.

Jammer genoeg bleef in de storm van deze discussie nogal eens het inhoudelijk debat achterwege. Het overheersend gevoel is dat een echt antwoord op de vraag : "Welk soort van politie willen we nu eigenlijk?" te weinig aan bod kwam. Dat is jammer, want daar is het toch wel om te doen, in die hele hervorming. Eenmaal valt in de Memorie van Toelichting de term "Community Policing", en daar moeten we het dan maar mee doen.

De literatuur die omtrent dit onderwerp in het buitenland is verschenen is nochtans indrukwekkend. Hoewel de grondleggers van de "Community Policing"-gedachte het niet steeds eens zijn omtrent alle "ins" en "outs" van het concept, zijn er toch een aantal essentiële kenmerken van dergelijke gemeenschapsgerichte politie te omschrijven. Het gaat hem om zaken als : multifunctionaliteit, gemeenschap, co-productie, partnerschap, decentralisatie, een vlakke hiërarchie, dienstverlening, despecialisatie, verantwoordelijkheid voor de agenten op straatniveau en proactiviteit.

Mijns inziens is "Community Policing" een echt vernieuwend model, aangezien dit politiemodel dient gezien te worden als een reactie tegen al te partiële initiatieven (zoals 'team policing', patrouilles te voet, public relations) en tegen een te grote afstand van de bevolking, (zoals in een militaire politionele organisatie of een zgn. "crime-fighting" politie). Politie moet, binnen dit concept, *in* de samenleving staan, er deel van uitmaken.

In de literatuur is meer dan één definitie van 'community policing' te vinden. Friedmann stelt:

“Community policing is een beleid en een strategie gericht op een effectievere en efficiëntere misdaadbestrijding, op het verlagen van de vrees voor misdaad, het verbeteren van de levenskwaliteit, het verbeteren van de politiediensten en de politielegitimiteit, en dit door pro-actief een beroep te doen op hulpmiddelen die aanwezig zijn in de gemeenschap om zo de omstandigheden, die misdaad veroorzaken, te veranderen. Het gaat uit van de noodzaak van een grotere *accountability* van de politie, een groter aandeel van het publiek in de beslissingsprocedures, en een grotere bekommernis om burgerrechten en -vrijheden”.

In deze context moet worden opgemerkt dat sommige auteurs de metafoor van misdaad als een ziekte gebruiken. In beide gevallen is er angst voor blijvende schade, en de politie en de arts hebben dezelfde rol: ze proberen echte of ingebeelde (individuele) problemen op te lossen, en dat draagt bij tot het algemene welzijn van de gemeenschap. En net als de dokter moet de politie niet enkel hulp verlenen als het nodig is, maar geeft ze ook advies en raad.

Binnen deze gedachtegang is de gedachte aan herstel van de schade een belangrijke gegeven. Binnen de criminologie heeft steeds een belangrijke stroming de positie verdedigd dat de instanties van de strafrechtsbedeling, en dus ook de politie, slechts "in laatste instantie" van de strafrechtelijke stok achter de deur gebruik dienden te maken, maar dat andere oplossingsmechanismen de voorkeur genoten. Voorstanders van het abolitionisme namen hier het vergaandste standpunt in, anderen namen een gematigder standpunt in door te pleiten voor een bredere scala aan "diversion"-maatregelen.

Toegepast binnen de idee van "Community Policing" brengt ons dit onvermijdelijk tot de thematiek van de discretionaire bevoegdheid. Het is dan ook vrij verrassend dat in de literatuur inzake "Community Policing" weinig te vinden is over het gebruik van discretionaire bevoegdheid door politie-ambtenaren. Als we er de conclusies en theses even bijnemen, kunnen we aannemen dat de meeste auteurs het gebruik van beslissingsbevoegdheid erkennen of zelfs van tevoren aannemen, maar dat ze er geen aparte of bijzondere aandacht aan besteden.

Toch wordt aangenomen dat discretionaire bevoegdheid een belangrijk en positief aspect van politiewerk is, omdat het erkend en gepromoot wordt bij de "peacekeeping" rol van de gebiedsgebonden agent, die verantwoordelijk is voor zijn of haar kleine gemeenschap, zeg maar de wijkagent. Trouwens, hervormers van politiestructuren zoeken naar agenten van wie ze de beslissingskracht niet ontkennen of

onderschatten, maar waarbij ze die zien als een essentieel onderdeel van het werk. Zij roepen ook op tot 'smart policing'.

Het is dan ook binnen dit vernieuwend en democratiserend gedachtegoed dat de gedachte aan "Autonome Politie-Afhandeling" (APA) vorm krijgt binnen de Belgische context. Het gaat hier om een politiepraktijk die de politie een grotere mate van afhandelingsmogelijkheid biedt, terwijl de gerechtelijke overheid (de parketmagistraat) toch de controle blijft behouden op het doen en laten van deze politiepraktijken, waardoor gepoogd wordt het risico op louter arbitraire politionele discretionair handelen te verzachten. Het gaat hier als het ware om een onderzoekwaardig alternatief voor hetgeen ook wel eens smalend het "politiesepot" wordt genoemd.

Het is in dit nauwelijks ontgonnen terrein, op de voedingsbodem van een goedbegrepen "Community Policing", dat er ruimte ontstaat voor de politie om op een constructieve wijze bij te dragen tot probleemoplossend handelen, tot bemiddelen, tot streven naar herstelgericht handelen. Binnen de kringen van bemiddelaars wordt hier gedacht aan de introductie van een strategie tot "schaderegeling" op politieel niveau, zoals we vandaag de buitenjustitiële "herstelbemiddeling" en/of de "strafbemiddeling" op parketniveau reeds kennen. De eerste schoorvoetende experimenten zijn er intussen. De vraag is nu in hoeverre het mogelijk zal zijn dit afhandelingsmechanisme op ruimere schaal in politiekringen te introduceren.

De legitimiteit van de politie in "community policing" is onlosmakelijk verbonden met het concept van democratie. Ze is afkomstig van voortdurende processen van consultatie en interactie met de verschillende gemeenschappen binnen een samenleving. Het is duidelijk dat de legitimiteit van de politie in "community policing" een reactie is tegen de vervreemding van de politie ten opzichte van de samenleving, wat in andere politiemodellen nogal eens het geval was. De kunst om aan de verwachtingen van de samenleving te beantwoorden, wordt dan ook de kern van de zaak. Het is dan ook belangrijk om zoveel mogelijk contacten met het publiek te hebben. Dat proces van consultatie en het democratisch besluitvormingsproces is vaak nog belangrijker dan de eigenlijke resultaten ervan.

Immers : moeten de resultaten altijd primeren op de wijze waarop deze behaald worden? Als de

Visie van een parketmagistrate

Deze tekst is een verslag van een gesprek met Mevr. De Vroede, Eerste Substituut Procureur des Konings bij het parket van Brussel.

Zij is verbindingsmagistrate van het project 'médiation locale' in Brussel. Dit project is vergelijkbaar met de herstelbemiddelingsprojecten op politieniveau in Lier en Leuven.

Mevr. De Vroede schetst de samenwerking tussen parket en politie in deze 'lokale bemiddelingsprojecten', en de belangen die beide hebben bij dergelijke bemiddeling. Tevens geeft ze weer hoe een dergelijk project in de toekomst verder zou kunnen worden uitgebouwd.

Samenwerking politie en parket

De lokale bemiddelingsprojecten zijn in eerste instantie een gelegenheid voor het parket en de politie tot een betere en nauwere samenwerking. Het experiment "lokale bemiddeling" is van bij de opstart een *gezamenlijk initiatief* geweest, waarvan de voorbereiding door politie, parket en bemiddeling in strafzaken werd gedaan.

Ook nu het project loopt in een aantal Brusselse gemeenten, blijft deze samenwerking vereist. Dit vindt zijn uitdrukking in een tweemaandelijks bijeenkomst van de parketmagistraat, de verbindingsofficiëren, de bemiddelaars, een vertegenwoordiging van strafbemiddeling, en soms iemand van een betrokken dienst, zoals een preventieambtenaar, de universiteit, ...

Participatie van de politie

In tweede instantie geeft het parket een aantal belangrijke, complementaire prerogatieven aan de politie in het kader van deze lokale bemiddelingsprojecten.

Eerst en vooral krijgt de politie de mogelijkheid van *actieve participatie op het niveau van de initiële beslissing om een dossier in bemiddeling te brengen*. De politie selecteert de dossiers voor bemiddeling, en geeft hiermee oriëntatie aan een dossier. Zij doet deze selectie door het dossier te toetsen aan de voorafgaandelijk met het parket afgesproken voorwaarden voor een bemiddeling. De politie is hiervoor dan ook zeer goed geplaatst, omdat zij tenslotte de verhoren doet en de conflictsituatie heeft kunnen inschatten. Daarenboven staat de politiemann als figuur dichter bij de mensen, er is een

vertrouwensrelatie tussen de burger en de politie. Hij kan de burger dan ook reeds aanspreken over de mogelijkheid van een bemiddeling.

We kunnen hier als het ware spreken van een delegatie van de initiatiefname aan de politie. Let wel, bij twijfel blijft het aangewezen bij het parket te toetsen of een lokale bemiddeling in een dossier wel aangewezen is.

Daarnaast is er ook een *actieve participatie op het niveau van de finale beslissing die in een dossier wordt genomen*. Onder de vorm van het laten plaatsvinden van een bemiddeling wordt het de politie mogelijk gemaakt om deel te nemen aan de beslissing van het parket. Vandaar de benaming "classification sur niveau de la police" ("seponering op het niveau van de politie"). Voor alle duidelijkheid: het gaat hier niet om een seponering dóór de politie, maar wel een seponeringsbeslissing die wordt genomen door het parket; deze beslissing wordt wel genomen nadat het initiatief voor een lokale bemiddeling en het bemiddelingswerk op het niveau van de politie is verricht.

Feedback aan de politie

Voor de politiemensen is het vaak frustrerend dat er geen gerechtelijke reactie komt op de klachten die zij noteren. Een 'lokale bemiddeling' houdt echter wel een 'return' in, er gebeurt wel degelijk iets na hun interventie. Het is geen 'gerechtelijke', wel een 'paragerechtelijke' reactie, gezien het project loopt in samenwerking met het parket.

Deze lokale bemiddeling biedt voor de politie een *goede feedback over haar politiewerk*. De politiemann komt te weten of een bemiddeling al dan niet gelukt is, hij krijgt dus ook in die zin een feedback over wat na zijn initiatief tot bemiddeling is gebeurd.

De verschillende punten die hierboven zijn aangehaald tonen aan dat we met het project lokale bemiddeling een 'globale aanpak' beogen.

'Médiation locale' in de toekomst

De Brusselse projecten zijn nog "experimenten". We zijn op een zeer praktische manier van start gegaan: de projecten zijn daar uit de grond gestampt waar we enthousiaste medewerking kregen van een aantal politiecommissarissen.

Hoe kunnen we zo'n lokale bemiddeling naar de toekomst uitbouwen?

We beogen een *zo neutraal mogelijke bemiddeling*. Bemiddelen 'op politieniveau' zou dan op zich al een probleem vormen. Nochtans is er heel wat voor te

vinden om het project op niveau van de gemeente en gemeentepolitie te organiseren. Zij staan immers voor dat “niveau locale”, dat we in onze “médiation locale” terugvinden.

Ideaal zou zijn dat mensen vanzelf hun weg vinden naar die dienst, dit in plaats van naar de politie. Volledig onafhankelijk van de politie bemiddelen is ook niet evident o.w.v. het beroepsgeheim en de meldingsplicht. Het project zou een goede plaats krijgen op het terrein van de “para-politionele activiteiten”, zoals ‘médiation sociale’, preventieprojecten,...

Omdat niet iedere gemeente een dergelijk project kan organiseren, zou het bijvoorbeeld kunnen worden georganiseerd op niveau van een aantal gemeenten samen, wat we terugvinden in een politiezone. De bemiddelaar zou dan een “reizende” bemiddelaar zijn.

Waarom geen lokale bemiddeling georganiseerd op het parket?

We willen juist dat die kleine zaken gedejuridiseerd worden. Het project zou eventueel wel kunnen afhangen van het parket, maar ook dan moet het zeer sterk gedelokaliseerd worden. Zo is bemiddeling in strafzaken geen “neutrale” bemiddeling, onder meer omdat zij plaats vindt in het parket. Een lokale bemiddelaar kan alleen maar ‘puur’ bemiddelen als zij autonoom en daardoor neutraal kan werken.

Een project dicht bij de mensen zetten, vertaalt zich ook territoriaal. Het project plaatsen binnen één centraal Justitiehuis, waarvoor mensen zich ver moeten verplaatsen, lijkt dus niet ideaal. De bemiddelaar moet in tegendeel zeer verspreid zitten, mensen moeten er gemakkelijk naar toe kunnen! Ook zou het de band tussen bemiddelaar en politie sterk verzwakken. Het project territoriaal weghalen van bij de politie is slecht voor de samenwerking, want netwerk en contacten zijn belangrijk bij het uitbouwen van experimenten. Als een Justitiehuis of Justitie-antenne een té gerechtelijk gezicht heeft, schieten we ook weer ons doel voorbij.

Een heleboel conflicten zijn eigenlijk van familiale of commerciële aard. We moeten het kunnen verhinderen dat een groot aantal kleine conflicten een strafrechtelijk karakter krijgt. De politie is goed geplaatst om door te verwijzen, ook voor deze civiele conflicten. Zij blijven voor de bevolking immers een goed aanspreekpunt: een centrale ligging per gemeente, in de grotere gemeenten zelfs 24 uur op 24 open. Daarom is ook de gemeente het ideale niveau om het te organiseren.

In Etterbeek zien we zelfs dat één bemiddelaar op

twee terreinen werkt: zij is sociale bemiddelaar (komt tussen vóór klachten worden neergelegd) én lokale bemiddelaar (wat een klacht vereist). Haar functie verenigt twee bemiddelingsinitiatieven als reactie op ‘lichte’ disputen, kleine conflicten. Idealiter zou de burger onmiddellijk beroep gaan doen op een bemiddelaar wanneer er zich een klein conflict voordoet.

Liesbeth DEVRIENDT, coördinator Bemiddelingsdienst Arrondissement Leuven.

Het woord aan de politie

A. Reflecties uit Genk

Sedert de zaak Dutroux wordt op alle niveaus gestreefd naar een snellere en meer efficiënte aanpak van strafrechtelijke dossiers. Tegelijkertijd wil het justitie-apparaat in al zijn componenten ook de klemtoon leggen op de “slachtoffer-gerichtheid”.

In deze context werden ook binnen politie Genk reeds bepaalde schaderegelingsprojecten binnen de Genkse politiediensten opgestart :

Preventieve rapporten

Het preventief rapport is een tussenmaatregel voor het tot een proces-verbaal komt. Het kan opgesteld worden voor een als misdrijf gekwalificeerd feit gepleegd door een minderjarige dit met het doel om beginnend deviant gedrag om te buigen. Een dossier komt in aanmerking voor preventief rapport wanneer het feit werd begaan door een minderjarige, de minderjarige in het verleden geen PV heeft gehad, de minderjarige niet meer dan 2 preventieve rapporten heeft gehad en de mogelijke schade vergoed is. De dossiers worden overgemaakt aan de substituut Procureur des Konings, belast met de jeugdzaken, die de exclusieve bevoegdheid behoudt om al dan niet tot vervolging over te gaan dan wel het dossier af te handelen door middel van het preventief rapport. Wanneer het OM besluit om het dossier te laten afhandelen bij preventief rapport, wordt geen PV opgesteld en zal dus geen dagvaarding volgen voor de jeugdrechtbank.

Herstelbemiddeling minderjarigen

Het project werd in 1987 opgezet en geleidelijk tot zijn huidige vorm bijgeschaafd vanuit de vzw Oikoten, i.s.m. de vzw Suggnomé, binnen het arrondissement Leuven. Het project werd in 1999 overgenomen in vrijwel alle andere arrondissementen en wordt binnen het arrondissement Tongeren op justitie-antenne uitgewerkt in samenwerking met het bureau voor alternatieve afhandeling Limburg (BAAL). De herstelbemiddeling is een buitengerechtelijke bemiddeling tussen minderjarige daders vanaf 12 jaar, hun ouders en slachtoffers waarbij getracht wordt door tussenkomst van een neutrale bemiddelaar te komen tot een vorm van herstel tussen partijen.

De jongeren die zich schuldig maken aan een strafbaar feit worden binnen het herstelbemiddelingsproces aangemoedigd om, in samenspraak met de ouders, verantwoordelijkheid op te nemen in het herstel van de schade die ze hebben veroorzaakt.

Een geslaagde herstelbemiddeling kan het verdere verloop van het dossier in gunstige zin beïnvloeden. Het parket kan beslissen om de zaak niet meer voor de jeugdrechter te brengen en/of de herstelbemiddeling ter sprake te brengen als verzachtende omstandigheid.

Niettegenstaande er reeds voornoemde initiatieven inzake schadebemiddeling en -regeling bestaan, is het project van schaderegeling niet overlappend maar complementair en zal het inderdaad ertoe bijdragen dat meer dossiers op een snelle en efficiënte wijze worden afgehandeld hetgeen zowel de benadeelde als de dader ten goede komt.

De achillespees van de schaderegeling is de samenwerking met het parket. Slechts op basis van goede, duidelijke afspraken en een periodieke terugkoppeling is dit project mogelijk. Het vergt tevens voortdurende alertheid en uitdrukkelijke erkenning van elkaars bevoegdheden.

Het initiatief streeft een veelheid van doelstellingen na. De veelheid aan doelstellingen noopt onvermijdelijk tot een keuze hierin, minstens tot het opstellen van een hiërarchie omdat het nastreven van alle doelstellingen onmogelijk zal zijn. Aangezien het project schaderegeling erop gericht is de geleden schade te vergoeden in mineure dossiers (met name deze die naar alle waarschijnlijkheid zullen geseponeerd worden) zou de genoegdoening aan het slachtoffer steeds de prioriteit moeten zijn. Het nastreven van de andere doelstellingen zijn een uitdaging maar m.i. niet de hoofdzaak.

Naast de vooropgestelde doelstellingen zal dit

initiatief ook in niet onbelangrijke mate bijdragen tot de drempelverlaging : het feit dat de schaderegeling zich op politieniveau afspeelt, zal zorgen voor een lokale verankering. Tevens zou dergelijk initiatief een ontlasting van het parket betekenen : daar waar de dossiers in aanmerking zouden komen voor bemiddeling in strafzaken, zouden deze thans kunnen afgehandeld worden op politieniveau via de schaderegeling.

Schaderegeling op politieniveau te Genk is realiseerbaar en nuttig mits volgende aspecten in acht worden genomen :

- schaderegeling veronderstelt een nauwe samenwerking met het parket, die haar volle vervolgingsbevoegdheid behoudt. Zij beslist of een dossier al dan niet voor schaderegeling in aanmerking komt. Bij beëindiging van de schaderegeling wordt naar het parket teruggekoppeld en van enig politiesepot is op geen enkel ogenblik sprake.
- schaderegeling kan best verankerd worden binnen justitie-antenne of een gelijkaardige dienst en dit om volgende redenen:

◦ de bemiddelaar moet een neutraal persoon zijn die het dossier zowel t.o.v. het slachtoffer als t.o.v. de dader objectief benaderd. Derhalve is het niet aangewezen dit door politieambtenaren zelf te laten doen.

◦ de schaderegeling is zeer arbeidsintensief. De gesprekken alsook het opstellen van de overeenkomst is zeer tijdrovend. Het Leuvense project heeft trouwens uitgewezen dat huisbezoeken bij het slachtoffer worden geapprecieerd.

◦ voor de opvolging van de dossiers alsook voor de homogeniteit en het opbouwen van dossierervaring is het aangewezen slechts één persoon/dienst met deze zaak te belasten. Dit zorgt overigens voor een transparante werking (de dossiers moeten voor schaderegeling steeds naar dezelfde persoon/dienst worden verstuurd).

◦ de bemiddelaar zou vertrouwd moeten zijn met schaderegelingsprojecten,

° er moet een zekere betrokkenheid bestaan tussen de bemiddelaar (persoon of dienst) en het parket,

° het bereik van de bemiddelaar zou niet mogen beperkt zijn tot één gemeente doch zou zich moeten uitstrekken over een gehele politiezone,
 ° er moet sprake zijn van een lokale verankering. De bemiddelaar moet kennis hebben of kunnen verwerven van lokale gevoeligheden, hulpverleningsmogelijkheden enz.

Het parket te Tongeren heeft inmiddels het project van schaderegeling op politieniveau positief onthaald. Thans zullen besprekingen volgen over de praktische uitwerking van dit project.

K. CROONEN, juriste politie Genk
 F. MULLENERS, hoofdpolitiecommissaris Genk

B. Reflecties uit Kortrijk

In de politionele praktijk is de aandacht voor psychosociale behoeften van daders en slachtoffers steeds sluimerend - lees impliciet - aanwezig geweest. Pas recent is men meer expliciet aan deze invalshoek aandacht gaan besteden. Dit wil zeggen dat de aandacht er steeds is geweest, maar aanvankelijk eerder verdoken. Psychosociale bijstand en opvang zijn pas in het laatste decennium expliciet in de teksten omtrent taakomschrijving (wetten, k.b.'s, e.d.) meer en meer concreet gemaakt.

In alle korpsen zijn personen werkzaam - en ook altijd geweest - die specifieke feeling hebben (hadden) voor deze behoeften. Deze feeling is en was:

- voor een aantal mensen persoonsgebonden (karakter), en zij werden aangezocht om bvb. wijkagent te zijn;
- voor een aantal onder hen omwille van opleiding (diploma menswetenschappen: maatschappelijk assistent, criminologie, rechten, etc.) al lang eigen en voor velen van hen inherent aan de taakin-vulling (vb. sociale diensten voor jeugd en gezin, diensten voor politionele slachtofferzorg).

In kleinere korpsen - waar geen menswetenschappelijk gediplomeerden voorhanden zijn of waren - werden de sociale taken toevertrouwd aan hij of zij die deze feeling bezat.

Het is vooral deze groep van personen - die in het totale beeld van het politiepersoneel weliswaar een minderheid vormt - die de aandacht voor herstel, communicatie, uitwisseling tussen partijen ook in een aantal burgerlijke aangelegenheden, dagelijks in de politionele praktijk brengt en bracht. In feite gaat het om een groep van verborgen welzijnswerkers (al zullen ze dat niet allemaal even graag horen...).

Het is duidelijk dat de klachten die vanuit het publiek komen omtrent niet correcte behandeling door de politie voornamelijk ontstaan in situaties waarin de politieambtenaar met wie men in contact trad niet of onvoldoende aandacht had voor de psychosociale aspecten van het gestelde probleem. Goedkeurende reacties vanuit het publiek betreffen dan weer vaak situaties waarin juist wel een "sociaal voelende" politieambtenaar in tussenkwam. Vermits op korte termijn niet alle politieambtenaren een grondige psychosociale opleiding kunnen genieten, is de voortdurende sensibilisering en vorming van het huidige politiepersoneel op het vlak van een meer psychosociaal verantwoorde opvang van slachtoffers en aanpak van daders bijzonder belangrijk.

Veel slachtoffers uiten tegenover de politie dat zij in overleg willen gaan met de dader - al dan niet rechtstreeks - zij het om hun schade zo vlug mogelijk vergoed te zien, zij het om van hem of haar nu eens de eigenlijke motieven te horen (het waarom?), zij het om andere persoonlijke redenen. Omgekeerd laten vaak ook daders aan de politie weten, dat zij zo vlug mogelijk iets willen goedmaken tegenover het (de) slachtoffer(s). Deze wederzijdse verlangens en behoeften komen tot uiting n.a.v. heel diverse politionele dossiers (verkeersongevallen, slagen en verwondingen, diefstallen met of zonder geweld, zedenmisdrijven, plotse overlijdens, etc.). Op dit vlak is elk individueel politiedossier weer anders (andere betrokkenen met elk andere behoeften). Er is hierin geen lijn te trekken. Alleen is momenteel bij de politiediensten - zeker in de diensten waarin aan deze problematiek wel al geruime tijd aandacht werd besteed - stilaan bekend welke behoeften er bij de betrokkenen in nieuwe dossiers mogen en kunnen verwacht worden.

Het lijkt dus aangewezen om aan het publiek (daders en slachtoffers) "herstelfaciliteiten" aan te reiken reeds bij

of zo vlug mogelijk na de contacten met de politie. Al was het maar om het proces van verwerking van de feiten zo snel mogelijk te laten starten. Het vaak zo geroemde “trechtermodel slachtofferzorg” kan o.i. perfect toegepast worden op herstel tussen dader en slachtoffer: hoe vlugger er gestart wordt, hoe minder hulpverlening en eventuele therapie er aan te pas zullen komen. Een goede initiële aanpak en opvang voorkomen ook hier secundaire victimisering!

Wij menen echter dat begeleiding bij het herstelproces in een politioneel kader zo neutraal mogelijk moet kunnen geschieden, en bvb. een meer algemene terminologie moet hanteren dan de juridische - lees strikt strafrechtelijke of politionele - terminologie. Wij verklaren ons nader.

Bvb. een vraag als: “Erkent u dit (deze) feit(en) gepleegd te hebben?” kan gesteld worden:

- * door een politieambtenaar aan een verdachte in het kader van een verhoor van betrokkene voor het opstellen van een proces-verbaal;
- * door een parketmagistraat aan een verdachte gesteld tijdens een zitting in het kader van de bemiddeling in strafzaken in aanwezigheid van de bemiddelingsassistent en het (de) slachtoffer(s);
- * en uiteraard door een onderzoeks- of jeugdrechter of vonnisrechter aan de verdachte of aan de voor de rechtbank gedaagde persoon.

Maar, bij herstelgericht groepsoverleg of bij een bijeenkomst van dader en slachtoffer in het politiebureau bvb. in het kader van schaderegeling, vinden wij het een valkuil, indien de politieambtenaar deze vraag ongenueanceerd aan de orde zou brengen. Er zou o.i. teveel rolverwarring zijn en de politieambtenaar zou teveel in de schoenen treden van parketmagistraat, onderzoeks-, jeugd- of vonnisrechter. Deze vraag zou dan kunnen vervangen worden door bvb.: “Kunt u zeggen wat uw betrokkenheid in dit (deze) feit(en) is geweest?”

Het perspectief dat wij hierin voor ogen houden is dat alle vormen van herstel gewoon uitgaan van de verwoede pogingen van de partijen om in het reine te komen met zichzelf en hun omgeving n.a.v. het conflict dat is ontstaan bij het overschrijden van bepaalde normen en waarden. Van hieruit kan abstractie gemaakt worden van de traditionele methodologie en terminologie gehanteerd door politie en justitie. Dit geldt o.i. evenzeer voor hulpverleners uit de welzijnssector! Of dit op korte termijn en zo correct mogelijk in overeenstemming

te brengen is met de grondrechten en wettelijkheidsvereisten, is een ander paar mouwen. Wellicht zal er eerst nog wat geëxperimenteerd moeten worden, op basis van goodwill van diverse actoren. In die optiek is het te betreuren dat veel parketmagistraten nog steeds halsstarrig vasthouden aan de illusie dat alle maatschappelijke problemen via het strafrecht kunnen – en moeten – opgelost worden. Andere actoren die vaak een veel meer aangepaste expertise bezitten worden op die manier buiten spel gezet of minstens veel te laat bij de actie betrokken. Maar dit is een ander verhaal.

Wat ons betreft is er dus zeker nood aan personeel dat herstelgerichte initiatieven van daders en slachtoffers binnen een politioneel kader kan opstarten en begeleiden. Daarbij mag dit personeel niet nog eens op een eiland gaan werken binnen het politie- of justitiewezen. O.i. moet integendeel deze taak toevertrouwd worden aan een team dat bestaat uit een mengeling van politieambtenaren en herstelfunctionarissen. Vermits trouwens geen tabula rasa kan gemaakt worden, zullen beide vormen van aanpak voorlopig samen moeten blijven bestaan.

Peter VERBOVEN, lic. crim. , dienst slachtofferhulp politie Kortrijk

Stefaan EECKHOUT, lic. iur., korpschef politie Kortrijk

VERSLAG VAN DE SAMENSPRAAK 18 DECEMBER 2000

Herstel tijdens de strafuitvoering : een haalbare kaart ?

Ditmaal werden we verwelkomd in het mooie Justitiehuis van Mechelen. Na een korte situering van bovenstaande vraag door Leo Van Garsse, werd het woord gegeven aan Nancy Van Eynde, adjunct-adviseur slachtofferonthaal bij het Hof van Beroep te Antwerpen die de opdracht van de justitie-assistenten slachtofferonthaal kwam toelichten.

Zij begon met een aantal bedenkingen bij de Wet op de Voorwaardelijke Invrijheidstelling. We zetten de voornaamste hier even voor u op een rijtje.

De aanvankelijke Ministeriële omzendbrief waarin de tussenkomst van slachtofferhulp werd omschreven bevatte twee luiken : naast het inwinnen van inlichtingen van de slachtoffers ging er eveneens aandacht naar het geven van informatie aan slachtoffers o.a. over de detentie en haar impact. Helaas is deze laatste opdracht niet terug te vinden in de wet. Evenmin wordt er voorzien dat slachtoffers zich kunnen laten vertegenwoordigen. De mogelijkheid voor de benadeelden om zich te manifesteren is onvoldoende omkaderd en komt niet eens aan bod bij een andere vrijstellingsmodaliteit. De tijdsdruk waarbinnen de slachtofferfiche dient ingevuld te worden maakt dat men zonder diepgang moet werken. Vervolgens werd gesteld dat vanuit de praktijk alleszins blijkt dat de meeste slachtoffers op de mogelijkheid willen ingaan maar dat zij liever van in het begin van de gerechtelijke procedure zouden worden betrokken. Er blijken nog heel wat leemtes te zijn in de fase die de strafuitvoering voorafgaat.

Het besluit luidt dan ook dat “herstel” momenteel nog onvoldoende aan bod komt binnen de huidige manier van werken.

Vervolgens bekeek Freddy Pieters, voorzitter van de Commissie Voorwaardelijke Invrijheidstelling van Brussel, de V.I. wet vanuit een meer formalistisch standpunt.

In de nieuwe wet krijgt de slachtofferdimensie heel wat aandacht, zelfs in die mate dat het inspirerend werkt op internationaal vlak. Anderzijds is men voorzichtig

gebleven, want het slachtoffer is geen partij in het geding maar wordt gehoord en krijgt een bepaalde beperkte plaats in de procedure.

Een assessor ‘victimologie’ is niet weerhouden omdat alle commissieleden hiervoor aandacht dienden te hebben. De houding tegenover het slachtoffer als enige tegenindicatie is volgens het Hof van Cassatie voldoende om de voorwaardelijke invrijheidstelling te weigeren. De delictcategorieën zouden moeten herbekeken worden. De eerder vermelde bedenkingen rond het manifesteren en de tijdsdruk werden herhaald.

Vanuit de praktijk werd benadrukt dat de V.I. commissie van Brussel beslist heeft om het slachtoffer van de beslissing op de hoogte te brengen.

Zijn besluit luidt als volgt: “Veel bemiddeling is er nog niet te zien alhoewel er soms zeer zinvolle ontmoetingen hebben plaatsgevonden.”. Tevens werd er aangesloten bij de stelling dat men niet moet wachten tot het einde van de rit om de slachtofferdimensie te betrekken, maar dat dit al van bij de detentieplanning zou moeten gebeuren.

Achiel Nijs, hoofdverantwoordelijke voor de vorming aan de Nederlandstalige aalmoezeniers en redacteur van het tijdschrift ‘Metanoia’ bracht vooral heel wat grieven, randbedenkingen en verwachtingen van gedetineerden.

De daderdimensie komt niet evenwichtig aan bod binnen het discours van de herstelgerichte detentie. Het accent wordt te weinig gelegd op het ‘zelfherstel’ van de dader. Het slachtofferschap van de dader is een structureel gegeven dat erkenning vraagt alvorens er aan herstelbemiddeling kan gedacht worden. Ook hier wordt opnieuw benadrukt dat het pas binnenbrengen van het slachtoffer tijdens de V.I. procedure tot grote frustraties leidt bij de daders. Meer en meer gedetineerden willen dan ook hun straf tot op het einde uitdoen.

Hoe zit het hier met de verantwoordelijkheid van de Vlaamse Gemeenschap? De eindvraag is er op zijn minst één van meer samenwerking.

Het debat na de pauze, zette zich in dezelfde lijn verder. Een aantal bekommernissen werden herhaald. Het feit dat het werken aan herstel vroeger moet beginnen kwam verschillende malen overduidelijk op tafel te liggen, zowel naar aanleiding van een aantal praktische knelpunten als omwille van principiële redenen. Maar wie is hiervoor verantwoordelijk. De taak van Justitie vanuit een slachtoffergerichte dimensie is immers

niet exclusief, er kan complementair gewerkt worden. “Is er hier trouwens geen sprake van een gedeelde verantwoordelijkheid?”, werd diverse malen geopperd.

Vervolgens werd er gesteld dat we eerst moesten stil staan bij wat er moet gedaan worden, nl. wat zou zinvol en logisch zijn, alvorens ons af te vragen wie dit dan moet doen. Er werd gesuggereerd dat het misschien een taak voor de herstelconsulenten zou kunnen zijn dit uit te zoeken en een taakafbakening uit te stippelen.

Eén van de valkuilen, waar veel aandacht naar toe ging, stelde dat men moet bewaken dat het contact dader – slachtoffer geen norm wordt. Het blijft een aanbod, geen verplichting. Trouwens, de mensen moeten er klaar voor zijn, het ritme van beide partijen moet gerespecteerd worden. Enerzijds kunnen we ons afvragen of herstel binnen het kader van de VI-procedure past, anderzijds kunnen we de slachtofferdimensie ook niet meer wegdenken.

Tot slot werd de link gelegd naar ‘herstelbemiddeling in de strafuitvoeringsfase’ een project dat kortelings zal opgestart worden, dat ons misschien naast een aantal antwoorden vermoedelijk ook met een aantal nieuwe vragen zal confronteren. Hier is immers qua methodiek nog heel wat weg af te leggen.

Het was in ieder geval een boeiende namiddag waar één ding duidelijk naar voren kwam: over ‘herstel tijdens de strafuitvoering’ is het laatste woord nog niet gezegd, dus wordt vervolgd.

Kristel BUNTINX, implementator minderjarigen Oikoten

BOEKBESPREKING

‘Bemiddelen bij conflicten tussen burens. Een sociaal-wetenschappelijke evaluatie van experimenten met Buurtbemiddeling in Nederland.’ *

Dit boek geeft een zeer uitvoerige weerslag van een drie jaar durend onderzoek in Nederland naar Buurtbemiddeling: proces-analyse en effect-evaluatie van opzet, ontwikkeling en feitelijk functioneren van de projecten in Zwolle, Rotterdam en Gouda (van september 1996 tot september 1999). Het onderzoek werd uitgevoerd door onderzoekers verbonden aan de Juridische Faculteit van de Erasmus Universiteit te Rotterdam in opdracht van het ministerie van Justitie en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

De algemene vraagstelling in deze evaluatie-studie is de volgende: “draagt het project Buurtbemiddeling bij aan het oplossen van burencollicten en aan een beter onderling begrip tussen mensen in de buurt?”

Het doel van de wetenschappelijke begeleiding bij de drie Buurtbemiddelingsprojecten was driedelig. De begeleiders zouden degenen die praktisch uitvoerend werken tijdens het proces theoretisch moeten gaan ondersteunen en een spiegel voorhouden. Vervolgens moest men een procesanalyse opzetten van de factoren die van belang zijn bij het tot stand komen en bij het functioneren van buurtbemiddeling en tenslotte dienden de wetenschappelijke begeleiders een effect-evaluatie te verzorgen.

De onderzoeksgroep diende aldus zijn aandacht te richten op vier aspecten:

- De buurtbemiddeling als zodanig
- De relatie met en betekenis van buurtbemiddeling voor de bewoners van de buurt waar deze bemiddeling actief is
- De relatie met een betekenis van buurtbemiddeling voor de instellingen
- Het vergelijken van de verschillende projecten in Zwolle, Rotterdam en Gouda.

Al deze aspecten komen duidelijk aan bod in het boek.

Het boek is opgebouwd uit zes delen. Vijf delen bespreken het onderzoek als dusdanig. Een zesde deel bevat twee reflecties. De eerste reflectie betreft de mogelijkheden van een instrument als buurtbemiddeling om invloed uit te oefenen op de sociale cohesie binnen een buurt of stad. De tweede reflectie betreft een uitvoerige beschouwing over de mogelijke relatie tussen buurtbemiddeling en het strafrecht.

In deel I worden de context en de methodiek besproken.

In een eerste hoofdstuk wordt nagegaan in hoeverre reeds bestaande institutionele vormen van overlastbestrijding tegemoetkomen aan maatschappelijke behoeften en hoe deze bestaande vormen zich verhouden tot de nieuwe, nog niet geïnstitutionaliseerde methode van bemiddelen die in dit boek centraal staat. Hierin wordt het onderscheid duidelijk gemaakt tussen een 'burenconflict' en 'buurtoverlast'. Het zal blijken dat dit onderscheid van groot belang is doorheen dit thema en consequenties heeft voor de al dan niet (exclusieve) toepasbaarheid van buurtbemiddeling.

In een tweede hoofdstuk wordt vooreerst de aanleiding tot en de achtergrond van de drie buurtbemiddelingsprojecten in Zwolle, Rotterdam en Gouda beschreven. Voorts worden hier de San Francisco Community Boards uitvoerig besproken, de Amerikaanse buurtraden, die als voorbeeld gediend hebben voor de experimenten in Nederland.

Een laatste hoofdstuk van deel I beschrijft de achterliggende ideologie van bemiddeling en de bemiddelingsmethodiek zoals die ontwikkeld is voor buurtbemiddelaars.

In deel II – Theorie – staan ideeën over de oorzaak van conflicten tussen burens centraal. In een eerste hoofdstuk worden deze conflicten in sociologisch en sociaal-psychologisch perspectief geplaatst. Hiermee hebben de auteurs een overzicht willen geven van de verschillende theoretische inzichten rond burenconflicten en de psychosociale uitwerking die deze kunnen hebben.

Tevens wordt de maatschappelijke context geschetst waarbinnen de experimenten worden uitgevoerd. In een volgende hoofdstuk wordt Buurtbemiddeling als vorm van Alternative Dispute Resolution gerelateerd aan het recht. De vraag staat centraal waar verschillende soorten conflicten thuis horen. Welke mogelijkheden biedt het recht, maar tegelijk welke wegen snijdt men af bij het bewandelen van het justitiële pad.

In deel III – Behoeft – staat in het eerste hoofdstuk de relatie tussen het project Buurtbemiddeling en de institutionele omgeving centraal. Ten eerste wordt hier de vraag beantwoord wat volgens personen uit de verschillende instituties de kansen voor en de uitdagingen van Buurtbemiddeling zijn. Daarna zijn

een viertal visies onderscheiden van waaruit de geïnterviewden tot hun oordeel komen. Tot slot is nagegaan in welke institutionele context deze visies tegengekomen worden. De resultaten hier mogen zeker positief genoemd worden.

Een tweede hoofdstuk beschrijft een bewonersonderzoek met als centrale vraagstelling: "is er volgens bewoners van de buurten en steden waar buurtbemiddeling wordt opgezet behoefte aan buurtbemiddeling?".

Een opvallend resultaat van dit onderzoek is dat de meeste mensen van mening zijn dat ze burenproblemen zelf moeten kunnen oplossen. Toch staat de meerderheid van de ondervraagden in principe positief tegenover buurtbemiddeling, zowel om er zelf gebruik van te maken als om er anderen naar te verwijzen.

In een laatste hoofdstuk van deel III wordt een onderzoek beschreven naar de vraag hoe mensen met verschillende achtergronden hun buurt beleven en wat zij van hun burens verwachten. Communicatie en interactie over dit thema tussen bewoners werd vastgelegd aan de hand van een focusgroep-onderzoek.

Deel IV van het onderzoek – Praktijk – is gewijd aan de beschrijving en analyse van de praktijk van buurtbemiddeling. In een eerste hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de wijze waarop het experiment op de drie verschillende plaatsen is georganiseerd. Er wordt ingegaan op de werving en selectie van de projectleiders, de vrijwilligers en de samenwerking met de nadere instituties in de buurt of stad. In een tweede hoofdstuk wordt nagegaan in hoeverre buurtbemiddeling effect heeft. Aan de hand van het verzamelde cijfermateriaal worden de bemiddelingen en de bemiddelden in kaart gebracht. In een volgend hoofdstuk wordt de aandacht verlegd naar de inhoud van de bemiddelingen: het verloop, de deelnemers, de weigeraars,...

Vervolgens worden de resultaten weergegeven van een tweede institutionele meting.

Dit boek vormt een uitstekende houvast voor eenieder die geïnteresseerd is in buurtbemiddeling en een weg zoekt om deze activiteit in bepaalde buurten te introduceren.

Er werd voldoende aandacht geschonken aan alle mogelijke voorafgaandelijke bedenkingen en overwegingen. Elke stap die gezet werd in het opbouwen van de projecten werd grondig overwogen en deze overwegingen vinden we zeker terug als lezer.

Zeker ook de moeite waard in dit opzicht zijn de

aanbevelingen en overwegingen voor beleid (hoofdstuk 15 in deel V - Beleid). De aanbevelingen betreffen de directe praktijk van buurtbemiddeling als instrument voor het reduceren of oplossen van conflicten tussen burens. De beleidsoverwegingen zijn gericht op mogelijkheden voor buurtbemiddeling op de langere termijn en dan ingebed in het bestaande institutionele veld.

Misschien als matig geïnteresseerd lezer een iets te detaillistisch uitgewerkt boek, maar voor de pioniers in Vlaanderen van buurtbemiddeling zeker aan te raden als gids doorheen nieuwe projecten.

Annick SCHRUERS, bemiddelaar arrondissement Leuven.

* PEPPER, B., SPIERINGS, F., DE JONG, W., BLAD, J., HOGENHUIS, S. EN VAN ALTENA, V., *Bemiddelen bij conflicten tussen burens. Een sociaal-wetenschappelijke evaluatie van experimenten met Buurtbemiddeling in Nederland*, Eburon, Delft, 1999, 411 p.

GOED OM WETEN

Officiële stichting van de vzw 'European Forum for Victim-Offender Mediation (VOM) and Restorative Justice'

Op 8 en 9 december 2000 werd het 'European Forum for Victim-Offender Mediation and Restorative Justice' een formele organisatie. Maar liefst 50 vertegenwoordigers van 17 Europese landen zakten af naar Leuven om de vzw *European Forum for Victim-Offender Mediation and Restorative Justice* te stichten. Zowel praktijkwerkers als beleidsmakers en academici waren present. De ruime opkomst maakte duidelijk dat de stuurgroep er samen met het Leuvense

secretariaat (o.a. via netwerking, het uitgeven van een nieuwsbrief en een eerste boek en de organisatie van een conferentie in oktober 1999) in geslaagd is om in de voorbije twee jaar een draagvlak te creëren voor de doelstellingen van het Forum.

Vóór de ondertekening van het stichtingsdocument besteedde de vergadering vooral tijd aan de bespreking en goedkeuring van de statuten en aan de bepaling van de naam van het Forum.

De *naamsbepaling* liep uiteindelijk uit op een status quo: de oude naam werd behouden. De discussie die hieraan vooraf ging was tekenend voor hoe herstelrechtelijke ontwikkelingen zich in Europa momenteel voordoen.

In sommige landen staat het ruimere paradigma van een 'restorative justice' of herstelrecht centraal. Slachtoffer-dader bemiddeling is dan één mogelijk herstelgericht proces naast andere, zoals bijvoorbeeld 'family group conferences' of herstelgericht groepsoverleg. De vertegenwoordigers van deze landen pleitten voor een benaming waarin 'restorative justice' centraal staat en aan slachtoffer-dader bemiddeling geen aparte status wordt gegeven door die in de naam van het Forum te plaatsen. Andere methodieken, zoals conferencing, verdienen immers een evenwaardige plaats binnen de activiteiten van het Forum, vinden zij.

In andere Europese landen doen de ontwikkelingen zich voor rond de methodiek bemiddeling. Met de term 'restorative justice' of herstelrecht is men minder of niet vertrouwd. De vertegenwoordigers van deze landen vreesden dat hun achterban zich niet geroepen zou voelen om lid te worden van een organisatie die zich schaarde rond het hen te weinig bekende concept herstelrecht.

De artikelsgewijze bespreking van de statuten was een heel karwei, maar verliep vlot. We onthouden hier vooral de volgende elementen. Het oogmerk van het Forum is de ondersteuning van de implementatie en ontwikkeling van slachtoffer-dader bemiddeling en andere herstelgerichte praktijken in Europa. In de doelstellingen die hiertoe nagestreefd worden, krijgen de internationale uitwisseling van informatie en wederzijdse hulp enerzijds en het promoten van de ontwikkeling van doelmatig(e) herstelgericht(e) beleid, praktijken en wetgeving anderzijds, een belangrijke plaats toebedeeld. De organisatie wil een echt 'forum' zijn en zal trachten op actieve wijze gelegenheden te scheppen om uiteenlopende visies en meningen met elkaar in discussie te laten treden. Zowel individuen als gouvernementele en niet-gouvernementele organisaties kunnen lid worden van

het Forum indien ze het oogmerk van het Forum ondersteunen. Men kan kiezen voor lidmaatschap mét of lidmaatschap zónder stemrecht. Lidmaatschap zonder stemrecht is een handige formule voor organisaties (bvb. ministeries) die wel graag mee de discussie aangaan en graag deelnemen aan activiteiten van het Forum, maar hun organisatie niet formeel kunnen engageren door beslissingen of standpunten van het Forum. De algemene vergadering van de leden van het Forum komt één maal per jaar samen. De raad van bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van minstens 6 Europese landen.

Na de goedkeuring en de ondertekening van de statuten en de keuze van de naam volgde de aanstelling van de raad van bestuur. Alle leden van de algemene vergadering konden andere leden nomineren. Uit de genomineerden werden vervolgens 9 bestuursleden verkozen. De raad van bestuur duidde intern een voorzitter, een vice-voorzitter, een penningmeester en een secretaris aan. De 9 verkozen bestuursleden zijn: Ivo AERTSEN (België, voorzitter), Torunn BOLSTAD (Noorwegen), Juhani IIVARI (Finland), Robert MACKAY (U.K., secretaris), Andrei PASCU (Roemenië, vice-voorzitter), Christa PELIKAN (Oostenrijk), Tony PETERS (België, penningmeester), Jesus TRUJILLO (Spanje), Martin WRIGHT (U.K.).

Terwijl de raad van bestuur zijn eerste bijeenkomst hield, brainstormden de overige leden van de algemene vergadering over de accenten die ze dit jaar in de werking van het Forum willen aanbrengen. Twee thematieken scoorden opvallend hoog: ten eerste, het werken aan een overzicht van herstelrechtelijke programma's, praktijken en wetgeving in Europa zodat leren van wat er elders gebeurt gefaciliteerd wordt; ten tweede, het stimuleren van uitwisseling tussen praktijkwerkers enerzijds en tussen praktijkwerkers en academici anderzijds. Daarnaast kwamen ook vorming, marketing (nieuwsbrief, website, list server...) en het organiseren van een conferentie aan bod.

Op basis van de interessepunten aangegeven door de leden van de algemene vergadering stemde de raad van bestuur in met de creatie van 5 werkgroepen: werkgroep Financiën, werkgroep Informatie, werkgroep Praktijk en Training, werkgroep Communicatie en werkgroep Onderzoek. De leden van de algemene vergadering konden zich aansluiten bij één of meerdere van deze werkgroepen die onmiddellijk daarna voor het eerst de koppen bij

elkaar staken. Elke werkgroep bepaalde zijn doelstellingen en plannen op korte en lange termijn en duidde een voorzitter aan, die als contactpersoon van de werkgroep fungeert. In nogal wat werkgroepen werd een Belg tot voorzitter gebombardeerd; begrijpelijk vanwege hun geografische nabijheid bij het Leuvense secretariaat. De voorzitters van de werkgroepen zijn: Joep HANRATH (Financiën/ Nederland), Wouter DE CUYPER (Informatie/ België), Leo VAN GARSSE (Praktijk en Training/ België), Jolien WILLEMSSENS (Communicatie / België) met Katrien LAUWAERT (Nieuwsbrief/ België), en Inge VANFRAECHEM (Onderzoek/ België). Gegadigden om rond deze thema's op Europees niveau te werken, weten dus bij wie ze kunnen aankloppen!

De raad van bestuur legde tenslotte aan de algemene vergadering een voorstel voor m.b.t. het lidgeld en het budgetplan voor 2001. Na bespreking keurde de algemene vergadering beide voorstellen goed. Individuen kunnen zich lid maken mits betaling van 35 Euro. Lokale organisaties betalen 100 Euro. Voor regionale en internationale organisaties werd een onderscheid gemaakt tussen non-gouvernementele (150 Euro) en gouvernementele organisaties (500 Euro). Uit het budgetplan blijkt dat dit jaar alvast vier landen (België, Noorwegen, Nederland en Finland) het Europees Forum financieel ondersteunen. Samen met het lidgeld zorgt dit voor de continuering van de activiteiten van het in Leuven gevestigde secretariaat dat gecoördineerd wordt door Jolien Willemsens. Ter ondersteuning van de werking van de werkgroepen zoekt men nog aanvullende financiering.

Katrien LAUWAERT, docent universiteit Maastricht
Wouter DE CUYPER, herstelbemiddelaar arrondissement Oudenaarde

Joep HANRATH (Financiën/ Nederland):
j.j.hanrath@students.fss.uu.nl
Wouter DE CUYPER (Informatie/ België):
wdecuyper@hotmail.com
Leo VAN GARSSE (Praktijk en Training/ België):
Suggnome@wol.be
Jolien WILLEMSSENS (Communicatie / België):
jolien.willemsens@law.kuleuven.ac.be
Katrien LAUWAERT (Nieuwsbrief/ België):
katrien.lauwaert@edit.unimaas.nl
Inge VANFRAECHEM (Onderzoek/ België):
inge.vanfraechem@law.kuleuven.ac.be

Mediatie en minnelijke schikking

Op 17 november 2000 werd het 39ste Wetenschappelijk Congres georganiseerd door de Vlaamse Juristenvereniging te Leuven met als onderwerp

“MEDIATIE EN MINNELIJKE SCHIKKING”

Het thema werd in zijn globaliteit ingeleid en gesitueerd door Prof. S. PARMENTIER.

Deze zag belangrijke uitdagingen in de proceduralisering (met aandacht voor een evenwicht tussen flexibiliteit en rechtsbescherming), de institutionalisering en de professionalisering. Prof. Parmentier wees op het belang van het zoeken naar een hoog kwaliteitsniveau, zonder toenemende formalisering.

Bemiddeling is een nieuwe cultuur, een nieuw paradigma. Vele partners zullen moeten deelnemen om resultaten te boeken.

Na deze inleiding liepen er parallel drie workshops, gevolgd door nog eens drie workshops waaruit men een keuze kon maken.

Onderwerpen waren:

- *Gezinsbemiddeling.*
- *Minnelijke regeling van fiscale geschillen*
- *Mediatie/minnelijke schikking en handelsrecht*
- *Schikken of beschikken? Pleidooi tegen de privatisering van de bemiddeling*
- *De bemiddeling in het publiekrecht*
- *De minnelijke schikking en de bemiddeling in strafzaken*

Over deze zes onderwerpen is een uitgebreide tekst opgenomen in het Rechtskundig Weekblad van 10 november 2000*, nr. 11 van de 64ste jaargang, volledig gewijd aan deze studienamiddag.

Misschien boeiend om hier weer te geven zijn enkele bedenkingen van de heer I. CARMEN, Procureur des Konings te Leuven, omtrent de bemiddeling in strafzaken.

Procureur Carmen pleit voor een beschikbaarheid van een bemiddelingsaanbod op alle niveaus in het strafrecht. Hij wijst op het belang van het creëren van

harmonie, in de plaats van verder te polariseren.

Hierbij meent de Procureur dat een zekere hiërarchie van ‘reactie’ dient gerespecteerd te worden volgens de ernst der feiten.

De reden voor het belang van een bemiddelingsaanbod ‘op elk niveau’ ziet de heer Procureur in de noodzaak van een onpartijdig strafrecht, ook ter hoogte van het Parket.

Na afloop van de verschillende workshops werden de conclusies weergegeven en een slotrede uitgesproken.

Over dit alles kon nog nagepraat worden bij een verzorgde receptie.

Het samenbrengen van de vele vormen van bemiddeling in de verschillende rechtstakken was een lovenswaardig initiatief en bood een goede gelegenheid om met elkaar van gedachten te wisselen. Willen we deze ‘nieuwe cultuur’ bestendigen zullen we ervoor moeten waken de dialoog open te houden en alle mogelijke partners deel te laten nemen aan het verder uitbouwen van het bemiddelingsaanbod in globo.

Annick SCHRUERS, bemiddelaar arrondissement Leuven

* Een exemplaar van deze uitgave ligt ter inzage op het secretariaat van Suggnomè

Oprichting Nederlands Forum voor Herstelrecht

Op 16 januari jl. werd in de Jaarbeurs te Utrecht het Nederlands Forum voor Herstelrecht opgericht. Het Forum is bedoeld een platform te zijn waarop met nadruk de eigen maatschappelijke verantwoordelijkheid van elke burger voor het herstellen van leed en schade, aan anderen berokkend, centraal staat, aldus de initiatiefnemers. Op de startbijeenkomst van dit Forum waren een tachtigtal mensen aanwezig uit zeer diverse hoeken: slachtofferhulp, scholen, wetenschappelijke wereld, politie, kinderrechtenorganisatie, organisaties die alternatieve vormen van conflictafhandeling ontwikkelen en uitvoeren.

Met de oprichting van het forum willen de initiatiefnemers verschillende maatschappelijke velden bijeenbrengen: uitvoering, beleid en wetenschap. Het Forum zal actief zijn op het vlak van de uitbouw van een documentatiebestand, het ontwikkelen van een vormingsaanbod, het uitwisselen van informatie en ervaringen, het uittekenen van kwaliteitsnormen m.b.t. diverse vormen van conflictbeslechting, beleidsgerichte acties en sensibilisering. Het Forum zal ook een tijdschrift uitgeven onder de naam Tijdschrift voor Herstelrecht. Het eerste nummer van het Tijdschrift verschijnt in maart 2001.

Voor meer info kan u terecht op www.forumherstelrecht.nl of op het secretariaat: tel. 0031 252 219 111, e-mail oks@wxs.nl.

Werkgroep "Internationale Uitwisseling"

Op 29 september vorig jaar hadden we "Samenspraak" rond de thematiek van de internationale samenwerking. Onmiddellijke aanleiding was de voorbereiding van een Belgische vertegenwoordiging aan de stichtingsvergadering van het Europees Forum op 8 en 9 december 2000.

Tijdens deze samenspraak was er nogal wat interesse om deel te nemen aan een regelmatig overleg rond de inbreng van Suggnomè, als Forum voor Herstelrecht en Bemiddeling, aan dat internationaal aspect. Sindsdien kwamen we al een tweetal keer als werkgroep samen.

Extra motivatie hiertoe kwam er n.a.v. de stichtingsvergadering van het Europees Forum zelf. Hier werden diverse comité's opgericht waarbij aan enkelen van de Belgische delegatie werd gevraagd een stuwende rol te spelen in o.m. de comité's "Information" en "Training and Practice". Gevolg hiervan is dat op onze werkgroepvergaderingen wellicht telkens ook wat internationale post zal af te handelen zijn. De uitwisseling is hierdoor a.h.w. meteen al een feit.

De werkgroep is nog steeds open voor geïnteresseerden. Laat gerust iets horen op het Suggnomè-secretariaat, dan nodigen we u uit. Het ziet er naar uit dat u in elk geval op gezette tijden van deze werkgroep iets zal horen. Het is immers uitdrukkelijk de bedoeling van de deelnemers de werkzaamheden op korte termijn te vertalen in een concreet aanbod naar "het veld" toe.

Herstel en Strafitvoering eindelijk 'officieel' mandaat

We maakten in het verleden reeds melding van de groeiende nood aan een aanbod van dader-slachtofferbemiddeling in de fase van de strafuitvoering.

Met deze vaststelling staan de herstelbemiddelaars niet alleen. Ook de collega's van "Slachtoffer in Beeld" (S.I.B.) wijzen op deze behoefte. Zij worden hiermee in het bijzonder geconfronteerd naar aanleiding van hun cursussen voor groepen gedetineerden.

Intusschen werden er binnen Suggnomè onder druk van de vraag (weliswaar met medeweten van de subsidiërende overheid) reeds enkele bemiddelingen met gedetineerden opgenomen.

Eind vorig jaar zette de Vlaamse Gemeenschap het licht op groen voor een experimentele subsidiëring van een samenwerkingsverband S.I.B.-Suggnomè rond deze problematiek.

Binnen S.I.B. trekt mevr. Greet Raets en collega's dit project. Voor Suggnomè zal het o.m. mevr. Kristel Buntinx zijn die vanaf 15 februari ter zake initiatieven zal ontwikkelen. Om redenen van haalbaarheid zal de focus in dit beginstadium vooral liggen op de twee Leuvense gevangenissen en op het Penitentiair Schoolcentrum te Hoogstraten.

Het behoort tot de kern van het project de bevindingen op te bouwen in voortdurende dialoog met de structureel betrokkenen (Directies, Sociale diensten, Algemeen en Justitieel Welzijnswerk...). Het ligt dan ook in de logica dat we hiervan ook langs deze weg geregeld nieuws zullen laten horen.

Video BAL

De Bemiddelingsdienst Arrondissement Leuven (1996) groepeert drie projecten van dader-slachtofferbemiddeling:

- *herstelbemiddeling op politieniveau*, waarbij er wordt bemiddeld tussen meerderjarige daders en hun slachtoffers, bij lichte feiten. De politiediensten zijn hier de belangrijkste doorverwijzers. Het parket is op de hoogte van de bemiddelingspoging.

- *herstelbemiddeling voor minderjarigen*, hier wordt er bemiddeld tussen minderjarige daders, hun ouders en de slachtoffers, dit overwegend in lichte feiten. De dossiers worden doorverwezen door het parket van Leuven.

- *herstelbemiddeling voor meerderjarigen*, hier wordt er bemiddeld tussen meerderjarige daders en hun slachtoffers en dit in dossiers waarvan het parket de beslissing heeft genomen om de verdachte te vervolgen, ongeacht het bemiddelingsresultaat.

In elk van de drie projecten beslist het parket autonoom welk gevolg aan het dossier gegeven zal worden, ongeacht het bemiddelingsresultaat.

In het kader van de projectoproep 'Alternatieve maatregelen en sancties - alternatieven voor de gerechtelijke afhandeling' van de Koning Boudewijnstichting, is in december 2000 onze voorstellingsvideo: **"Tussen" dader en slachtoffer – herstelbemiddeling in beeld** verschenen.

De video schetst het verloop van een herstelbemiddeling tussen de slachtoffers en de daders van een gewapende overval op een krantenwinkel. De video toont hoe de bemiddelaars te werk gaan, vanaf het eerste telefoontje tot en met het gezamenlijk gesprek waaraan alle betrokken partijen deelnemen. Hij toont de sfeer van een bemiddeling maar eveneens de vragen en emoties die alle betrokkenen hebben bij de feiten en de verwerking ervan.

Daarnaast wordt in de video ook het belang aangetoond van het samenwerkingsverband, bestaande uit een aantal lokale partners, dat aan de basis ligt van de werking van onze dienst. Voor het slagen van het eigenlijke bemiddelingswerk is dit samenwerkingsverband van essentieel belang; het vindt zijn concretisering in een stuurgroep die de bemiddelingsprojecten begeleidt, ondersteunt en evalueert.

De voorstellingsvideo richt zich tot een ruim publiek: magistraten, advocaten, hulpverleners, politie, studenten,...

Duur: 32 minuten
Kostprijs 800 Bef.

Deze video wordt verspreid door:
Bemiddelingsdienst Arrondissement Leuven

Studiedagen en conferenties

‘Verbondenheid’ als antwoord op ‘de-link-wentie’?

Dialogdag over de preventie van respectloos gedrag.

Woensdag 9 mei 2001 in Brussel, Wetstraat 26, Vast secretariaat voor preventiebeleid, vanaf 9.30u:

In samenwerking met :

- Het netwerk ‘Verbondenheid’ i.s.m. de Koning Boudewijnstichting
- Het onderzoeksproject ‘Verbondenheid’ Criminologie en didactiek K.U.Leuven
- Het centrum ErvaringsGericht Onderwijs en Loung tak v.z.w.

Brochure ter inzage op het secretariaat van Suggnomè.

Mediation in the Millennium: ‘Exploring the possibilities’.

Van 25 tot 27 april 2001 in Groot Britannië.

A three day residential course at the University of Sheffield Ranmoore House Hall

Brochure ter inzage op het secretariaat van Suggnomè

De straf voorbij, morele praktijken rondom het strafrecht.

15 maart 2001 in het congrescentrum
De Reehorst, Ede in Nederland.

Organisatie: Vermande studiedagen in samenwerking met de stichting ‘Pinokkio’ en de Universiteit voor Humanistiek te Utrecht.

Brochure ter inzage op het secretariaat van Suggnomè.

“SAMENSPRAAK”

16 maart 2001

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Markiesgebouw, zaal 400
Markiesstraat 1
1000 Brussel

Thema: Herstel op politioneel vlak: mogelijkheden, hindernissen, perspectieven.

Programma

- 12.30 u Welkom en broodjeslunch.
13 u Inleiding door Liesbeth Devriendt, coördinator Bemiddelingsdienst Arrondissement Leuven
13.15 u Herstel in de politionele context, enkele actoren aan het woord:
mevrouw K. Boon, arrondissementscommissaris provincie Vlaams-Brabant
de heer S. Eeckhout, hoofdcommissaris van politie te Kortrijk
de heer De Muyer, eerste substituut Procureur des Konings te Mechelen
14.15 u Pauze
14.30 u Discussie met inbreng van de deelnemers
16.30 u Einde

Inschrijven kan via bijgevoegde inschrijvingsstrook, te bezorgen aan het secretariaat van Suggnomè vóór

9 maart 2001.

Bijkomende inlichtingen kunnen jullie verkrijgen bij Noëlla Verreth op het secretariaat van Suggnomè.

INSCHRIJVINGSSTROOK

SAMENSPRAAK 16 maart 2001

Hiermee bevestig ik dat ik,

.....(naam)

aanwezig zal zijn op 16 maart 2001.

Handtekening